

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА”

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ І ЗАХИСТУ
ДИПЛОМНИХ РОБІТ**

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
2013

УДК 378.147
ББК 74р30 – 252.45
І 43

Ілійчук Л.В. Методичні рекомендації до виконання, оформлення і захисту дипломних робіт / Л.В.Ілійчук. – Івано-Франківськ: НАІР, 2013. – 47 с.

Рецензенти:

Хрущ В.Д. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Недільський С.А. – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора Педагогічного інституту з навчальної роботи ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Рекомендовано до друку Вченою радою Педагогічного інституту ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника” (протокол № 3 від 11 грудня 2012 р.)

ВСТУП

Сьогодні система вищої освіти України перебуває в стані структурного реформування у напрямі її адаптування до загальноєвропейської, а ідеї Болонського процесу знаходять пильний інтерес громадськості, внаслідок чого активно розгортаються дискусії з приводу інтеграції української вищої системи освіти у загальноєвропейський освітній простір. Адже освіта є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства, стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

Освіта України є сформованою, усталеною, функціонально повною системою, яка дає можливість людині отримати освіту і професійну підготовку до активної практичної діяльності за її бажаннями та здібностями. Серед її основних стратегічних цілей визначальними є підготовка кваліфікованих випускників, здатних задовольнити потреби всіх галузей людської діяльності; створення, нагромадження й поширення знань методами досліджень; розкриття, збереження й підтримання культурного плюралізму та різноманіття; розширення можливостей для здобуття вищої освіти протягом усього життя; захист і розвиток суспільства через підготовку молодих людей у дусі цінностей як основних складових прав і обов'язків громадянина у демократичному суспільстві.

Формування висококваліфікованого фахівця в умовах докорінного реформування вищої освіти в Україні вимагає організації самостійної роботи студентів, яка сприяє формуванню у майбутніх спеціалістів навичок самостійної творчої роботи, розвитку спеціальних і загальнонавчальних умінь, які складають основу професійної діяльності, створює передумови для досягнення евристичного або творчого рівня пізнавальної активності, вміння вчитися і самовдосконалюватися протягом усього життя.

Самостійна науково-дослідна робота студента, найголовнішим виявом якої є підготовка і написання дипломної роботи, є важливою та невіддільною від інших складових частиною цілісного навчального процесу вищого закладу освіти і однією з головних підстав отримання майбутнім фахівцем відповідної кваліфікації.

Дипломна робота – це форма самостійної науково-дослідної роботи студента на завершальному етапі підготовки фахівця певного

рівня кваліфікації, метою якої є поглиблення теоретичних знань, розвиток навичок дослідницької роботи та підтвердження готовності випускника до самостійної професійної діяльності. Вона є завершеним самостійним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичну та практичну значущість.

Дипломна робота повинна засвідчити професійну зрілість випускника, виявити його загальнонаукову та спеціальну підготовку, довести вміння застосовувати здобуті знання для розв'язання конкретних наукових і практичних завдань. Повновартісна з точки зору змісту і побудови дипломна робота є однією із найяскравіших форм інтелектуального самовираження студента, важливим документом, що засвідчує рівень професійної та інтелектуальної зрілості майбутнього спеціаліста, завершує процес його становлення як фахівця, а також визначальним кваліфікаційним свідченням відповідності випускника певному освітньому рівневі.

Виконання дипломної роботи вимагає чіткої організації науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців, що зумовлено цілим рядом об'єктивних і суб'єктивних чинників. Тому метою методичних рекомендацій є ознайомлення студентів із основними напрямками і особливостями процесу написання дипломної роботи, формування у них уявлень про структуру наукового дослідження і єдиних вимог, що їх ставлять до робіт даного типу, сприяння у визначенні організаційних засад підготовки дипломної роботи, дотриманні рекомендованої методологією навчального процесу поетапного виконання дослідження з урахуванням стандартів його оформлення з огляду на сучасні чинні вимоги, що сприятиме підвищенню якості підготовки випускних робіт.

Дипломна робота повинна бути виконана, оформлена та захищена у відповідності до даних методичних рекомендацій. Вони покликані встановити порядок виконання, оформлення і захисту наукового дослідження, допомогти студентові правильно організувати працю над дипломною роботою, яка є найбільш відповідальним, комплексним завданням, що визначає підготовленість майбутнього спеціаліста до самостійної професійної діяльності.

У методичних рекомендаціях сформульовано мету і завдання виконання дипломної роботи, визначено єдині вимоги до тематики, змісту, структури й обсягу наукового дослідження, встановлено порядок написання, оформлення і захисту дипломної роботи, критерії її оцінювання.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота є самостійною кваліфікаційною науково-дослідною роботою, яка синтезує підсумки теоретичної та практичної підготовки спеціалістів у рамках нормативної та варіативної складових освітньо-професійної програми та формою контролю набутих студентом у процесі навчання інтегрованих знань, умінь і навичок, які необхідні для майбутньої професійної діяльності.

У відповідності до кваліфікаційних вимог під час виконання дипломної роботи студент повинен проявити знання загальнотеоретичних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін, які розкривають теоретичні основи та практичні питання педагогіки; вміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію у відповідності до цілей дослідження; розробляти наукові висновки і конкретні пропозиції щодо вдосконалення досліджуваного об'єкта; визначати і використовувати причинно-наслідкові зв'язки педагогічних явищ і процесів.

Мета написання дипломної роботи – визначення рівня теоретичної та практичної підготовки випускника, його здатності до самостійної роботи за обраною спеціалізацією та відповідності вимогам кваліфікаційної характеристики фахівця.

Завданнями дипломної роботи є: систематизація, закріплення і розширення теоретичних та практичних знань студентів зі спеціальності; поглиблення необхідних для практичної діяльності навичок самостійної і дослідницької роботи; оволодіння майбутніми фахівцями сучасними методами дослідження та навичками самостійного логічного мислення; опанування методикою організації дослідження, пов'язаного з темою дипломної роботи; розвиток і закріплення у студентів умінь узагальнювати і критично оцінювати теоретичні положення, застосовувати набуті знання при вирішенні конкретних завдань, оцінювати можливості використання отриманих результатів у науковій та практичній діяльності, робити висновки і розробляти конкретні пропозиції при вирішенні проблемних питань; формування здатності творчо мислити, вміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання; осмислення професійно-педагогічних проблем і розробка обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо їх вирішення; визначення ступеня підготовки студентів до практичної діяльності у сучасних умовах.

Для керівництва підготовкою дипломної роботи кожному студенту призначається керівник зі складу викладачів кафедри.

Обов'язки наукового керівника курсової роботи: розробляти конкретні і достатньо повні завдання на дипломну роботу; рекомендувати необхідну літературу і надавати методичні рекомендації до написання наукового дослідження; проводити консультації із студентами по узгодженню завдань дипломної роботи, її структури і етапів виконання; надавати допомогу у проведенні педагогічного дослідження; здійснювати безпосереднє і систематичне керівництво розробкою всіх питань дипломної роботи, розвиваючи при цьому у студента навички самостійної роботи, творчі здібності і ініціативу; організовувати систематичну перевірку відповідності ходу роботи студента календарному плану виконання наукового дослідження; перевіряти розділи дипломної роботи по мірі їх підготовки з метою недопущення грубих помилок, які можуть привести до невиконання завдання, надлишкового збільшення обсягу, зниженого наукового рівня дослідження; контролювати відповідність змісту і оформлення дипломної роботи завданням і чинним вимогам, які ставляться до написання робіт даного типу; скласти відгук з характеристикою роботи студента над дипломним дослідженням.

Дипломна робота є самостійним науковим дослідженням, яка дозволяє оцінити компетентність майбутнього спеціаліста, рівень володіння ним знаннями, вміннями та навичками, що характеризують здатність студента виконувати, розуміти, відображати та пізнавати те, що вимагається освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця після завершення процесу навчання у вищому навчальному закладі.

Обов'язки студента під час виконання дипломної роботи: самостійно збирати і опрацьовувати матеріали, необхідні для написання дипломної роботи; визначати і застосовувати на практиці сучасні методи науково-педагогічного дослідження; відвідувати консультації щодо виконання і оформлення дипломної роботи; робити самостійні висновки на основі критичного опанування наукових джерел; чітко й послідовно репрезентувати результати дослідження; відповідно до встановленого графіку звітувати про виконання запланованих етапів роботи, передбачених календарним планом; виконувати завдання на дипломну роботу та вказівки і рекомендації керівника; здійснювати наукове дослідження з урахуванням перспектив розвитку і передових досягнень педагогічної науки і практики.

2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота є важливим підсумком підготовки майбутнього спеціаліста, у зв'язку з чим зміст роботи та рівень її захисту враховуються як один з основних критеріїв для оцінки якості реалізації відповідної освітньо-професійної програми. Вона базується на теоретичних знаннях і практичних навичках, отриманих студентом протягом усього терміну навчання та самостійної науково-дослідної роботи, пов'язаної з розробкою конкретних теоретичних і науково-виробничих завдань прикладного характеру, що визначаються специфікою відповідного напрямку підготовки фахівців.

Перш ніж приступити до виконання дипломної роботи студент пише заяву на ім'я завідувача кафедри з проханням призначити йому наукового керівника, який буде надавати науково-методичну допомогу випускнику в його самостійній роботі над науковим дослідженням.

Підготовка і написання дипломної роботи здійснюється під керівництвом викладача кафедри, який призначається науковим керівником дипломної роботи. Науковий керівник надає студенту допомогу у виборі та формулюванні теми роботи, розробляє завдання до написання дипломної роботи та складає календарний план виконання наукового дослідження, регулює процес підготовки студентом усіх розділів роботи, контролює терміни виконання окремих етапів, визначає доцільність обґрунтувань і рішень проблеми наукового дослідження, надає допомогу у процесі добору наукової літератури, збирання і опрацювання необхідної інформації, дає рекомендації стосовно доцільності прийняття того чи іншого рішення, проводить систематичні консультації, надає наукову та методичну допомогу, систематично контролює виконання роботи, вносить необхідні корективи, оцінює зміст виконаної роботи як частинами, так і в цілому, дає згоду на подання роботи на захист та надає допомогу у підготовці доповіді на захист наукового дослідження, робить висновки про готовність дипломної роботи і якість її виконання.

Для підготовки дипломної роботи, окрім наукового керівника, студенту призначають консультантів, якими можуть бути професори та доценти кафедр університету. Консультанти перевіряють рівень виконання відповідних розділів дипломної роботи, надають допомогу студентові з теоретичних та методичних питань дипломної роботи,

беруть участь в узгодженні теми та плану дипломної роботи, надають рекомендації щодо пошуку та вивчення наукової літератури, здійснюють контроль за дотриманням графіка виконання дипломної роботи та вимог щодо її оформлення.

Науковий керівник та консультанти мають допомогти студенту визначити найбільш ефективні рішення досліджуваної проблеми, всебічно стимулювати творчість і самостійність при плануванні та виконанні ним дипломної роботи.

Планування роботи над науковим дослідженням передбачає виділення часу для написання та оформлення дипломної роботи, дотримання встановлених термінів та обсягів. Від чітко запланованих основних етапів підготовки дипломної роботи залежить хід підготовки наукового дослідження та вчасне його подання на кафедру для рецензування та захисту.

Для якісного і вчасного виконання дипломної роботи науковий керівник видає студентові затверджене завідувачем кафедри завдання на дипломну роботу, відповідно до якого студент повинен підготувати список літератури, яка буде використана у дипломній роботі, розробити структуру дипломної роботи, вказати орієнтовні назви розділів і підрозділів роботи та їх обсяг, виконати роботу у встановлені строки і подати на перевірку науковому керівнику, а також складає разом зі студентом календарний план роботи. У цих документах вказуються тема дипломної роботи, номер наказу про затвердження теми та дата затвердження, вихідні дані, необхідні для самостійного виконання роботи, консультанти, терміни виконання розділів і всієї роботи в цілому тощо (Додаток А). Звіти студентів про виконання завдань та календарного плану підготовки дипломних робіт періодично заслуховуються на засіданнях кафедри.

2.1. ВИБІР ТЕМИ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Вибір, формулювання та обґрунтування теми дослідження є найвідповідальнішим етапом у процесі підготовки та написання кваліфікаційної роботи, який не лише визначає результат дослідження, а й може певним чином вплинути на подальшу професійну діяльність випускника.

Тематика дипломних робіт визначається кафедрою, за якою закріплений студент для написання наукового дослідження. Обрана тема дипломної роботи обговорюється та погоджується з науковим керівником, а потім затверджується на засіданні кафедри.

Тема дипломної роботи повинна відповідати сучасному стану та перспективним напрямам розвитку педагогічної науки, а під час її обрання основними критеріями повинні бути наукова та соціальна актуальність, перспективність, наявність теоретичної бази, можливість виконання емпіричного дослідження та отримання соціально-педагогічного ефекту від впровадження результатів дослідження. Тема наукового дослідження насамперед повинна стосуватися професійної підготовки студента, ґрунтуватись на окремих аспектах вивчених навчальних дисциплін. Вона має відображати проблему або невідомі аспекти в науці, для виявлення яких необхідні як широкі знання в галузі, так і здатність виявляти недостатньо досліджені аспекти визначеної проблеми, розкривати існуючі суперечності.

Після вибору і затвердження теми дипломної роботи, призначення наукового керівника, отримання завдання на виконання дипломної роботи та календарного плану підготовки наукового дослідження студент починає працювати над кваліфікаційною роботою.

2.2. ВИВЧЕННЯ І ОПРАЦЮВАННЯ ЛІТЕРАТУРИ

Робота над науковим дослідженням розпочинається з пошуку та опрацювання літератури, що стосується тематики дипломної роботи. Ознайомлення з опублікованими за темою роботи літературними джерелами починається відразу після визначення її теми та здійснюється відповідно до плану дослідження, що дає змогу більш цілеспрямовано шукати літературні джерела за обраною темою та доцільно відбирати матеріал.

Для якісного виконання дипломної роботи необхідно переглянути всі види джерел, зміст яких пов'язаний з темою дослідження. До них належать матеріали, надруковані в різних виданнях, підручниках, посібниках, монографіях, наукових статтях, періодичних виданнях. Основними завданнями огляду літератури є ознайомлення з матеріалами за темою дипломної роботи, вибір найцікавіших досліджень та найсуттєвіших результатів, виявлення напрямів дослідження та отримання вихідного матеріалу для написання дипломної роботи.

У процесі роботи з літературою необхідно скласти бібліографічний список. Щоб за обмежений проміжок часу ознайомитися з якомога більшою кількістю джерел, доцільно

дотримуватися таких рекомендацій: переглядати тільки ті частини книг та статей, які мають безпосереднє відношення до змісту дипломної роботи; виписувати з текстів все те, що може бути використано для всебічного аналізу проблеми та обґрунтування особистої точки зору; робити записи з джерел, вказуючи номер, найменування книги чи статті за бібліографічним списком автора. Вивчаючи літературу потрібно в окремому зошиті записувати прізвище та ініціали автора, точне найменування роботи, видавництво, рік видання, номер журналу, сторінки та інші відомості, які є необхідними для того, щоб повторно переглянути певні праці, наприклад, щоб уточнити цитату, а також при оформленні списку використаних джерел.

Добір матеріалу здійснюється відповідно до плану та методики дослідження окремих питань роботи. Для виконання дипломної роботи студенту необхідно зібрати певний обсяг теоретичних і фактичних матеріалів, на основі яких можна було б належним чином виконати теоретичну і дослідну частини роботи та обґрунтувати отримані результати.

2.3. СКЛАДАННЯ ПЛАНУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Обравши тему дипломної роботи і ознайомившись із науковою літературою, необхідно приступити до складання плану дослідження. До початку роботи над текстом план обов'язково необхідно узгодити з науковим керівником. За необхідності, керівник допомагає скласти план дослідження, який завжди має динамічний характер і може уточнюватися в процесі дослідження конкретної теми.

Наукове дослідження не може проводитися без плану. Тільки планове дослідження дає змогу глибоко пізнавати закономірності досліджуваної проблеми. Якщо логіку розкриття теми студент зрозуміє правильно, то питання дипломної роботи становитимуть єдину систему. Поєднання ключових питань у систему і є змістом дипломної роботи. Кожне наступне питання змісту дипломної роботи є логічним продовженням і розвитком попереднього. Логічно розроблений, чітко побудований зміст дипломної роботи, що містить справді ключові питання теми, допоможе студенту розкрити тему дослідження, глибоко засвоїти рекомендовану наукову літературу, систематизувати матеріал і написати дипломну роботу, уникаючи повторень, помилкових положень, відхилень від теми роботи.

До розробки змісту дипломної роботи студент повинен підходити

творчо. Він повинен якомога повніше розкрити тему дослідження, логіку її викладу. Зміст роботи значною мірою допомагає зрозуміти, як студент засвоїв матеріал з навчальної дисципліни, чи володіє термінологією, чи зрозумів досліджувану проблему.

Досить часто студент недооцінює такого важливого етапу роботи над темою дипломного дослідження, як розробка змісту. Внаслідок цього до змісту дипломної роботи механічно включає розрізнені питання, нерівноцінні за своїм характером. Такий зміст наукового дослідження дезорганізує студента, а написана робота не відповідає її змісту або ж зміст роботи не відповідає тексту. Адже зміст дипломної роботи дає загальне уявлення про неї, про рівень опанування студентом навчального матеріалу, ставлення студента до вивчення теми дослідження, розуміння її проблематики тощо. І це не випадково, тому що зміст роботи – це її коротка формула, яка розгорнеться у логічно-завершений текст. Тому нагромадження великої кількості питань, пунктів та підпунктів у змісті, відсутність логіки їх виокремлення, повторення питань та інші недоліки свідчать про недостатнє опанування студентом навчального матеріалу, через те, що він не зміг виокремити основного, не склав для себе цілісного уявлення про тему дослідження.

План дипломної роботи повинен відповідати кільком вимогам: теми кожного розділу повинні бути однакові за важливістю, а самі розділи приблизно однакові за довжиною; назви розділів мають відповідати темі дослідження та відображати логічний хід дослідження; назви і зміст окремих розділів не повинні містити однакову інформацію; жоден із пунктів плану не може повторювати назви дипломної роботи. План роботи повинен представити досліджувану проблематику, викладену у логічному порядку питань, за якими надалі буде систематизуватися увесь зібраний фактичний матеріал.

2.4. НАПИСАННЯ ТЕКСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Головним завданням цього етапу є написання тексту дипломної роботи відповідно до затверджених теми та плану. Студент має ґрунтовно ознайомитися з теоретичними засадами обраної проблематики, на підставі аналізу літературних джерел узагальнити існуючі підходи та обґрунтувати методичний фундамент своїх досліджень. За допомогою зробленого аналізу проводиться діагностика об'єкта дослідження під кутом зору обраної теми та

визначаються наявні проблеми, причини їх виникнення та шляхи подолання.

При виконанні дипломної роботи на етапі її продумування та збирання матеріалів студенту варто користуватися розгорнутим планом роботи чи тезами. У розгорнутому плані дипломної роботи студент виокремлює підрозділи, що розвивають ключові питання змісту і дають короткі відповіді на них, наводить докази основних положень і точки зору вчених, погляди практиків. Коли буде опрацьовано і обмірковано кожне питання (розділ, підрозділ) змісту роботи, то викласти повний текст дипломної роботи з використанням рекомендованих джерел не буде складно для студента.

Виклад матеріалу з чітким виокремленням розділів та підрозділів допомагає студенту розподілити матеріал за логічними частинами, визначити зв'язки між ними, уникати повторень, відповідно до частин змісту викладати матеріал дипломного дослідження і краще засвоїти зміст роботи. Це організовує студента, концентрує його увагу на викладенні матеріалу відповідно до державного стандарту.

Складність виконання дипломної роботи полягає в тому, що потрібно самостійно, грамотно, науковою мовою і своїми словами викласти знання, водночас уникаючи поверхневого, ненаукового тлумачення тих або інших питань теми дослідження. Не можна дослівно копіювати прочитану літературу, бо це суперечить меті виконання дипломної роботи, заважає одержанню знань, формуванню переконань, розвитку здібностей і обдарованості. Самостійність у викладі здобутих знань дає змогу студенту через виконання дипломної роботи усвідомити, наскільки повно він засвоїв тему, здійснити самоконтроль знань з педагогіки.

Коли матеріал дипломного дослідження викладений у письмовій формі, то студент може легше виявити суперечливість суджень, якщо він її припустився, проаналізувати логіку міркувань, педагогічного мислення, побачити взаємозв'язок педагогічних категорій, осмислити не зовсім зрозумілі терміни, поняття, виявити прогалини у своїх знаннях та продовжити самостійну роботу з вивчення теми дипломного дослідження. Такий самоконтроль знань дає студенту можливість виокремити питання як з теми дипломної роботи, так і з навчальної дисципліни, що потребують консультації наукового керівника або консультанта.

Творча самостійність студента виявляється у характері використання основних наукових праць, а саме у правильному

розумінні і можливому використанні запозичених з них положень і висновку, акцентуванні уваги на точках зору, на аналізі окремих положень. Студент має продемонструвати вміння простежити логічний зв'язок між наведеними визначеннями тих чи інших педагогічних категорій, понять, термінів і формуванням на цій основі власної точки зору за темою дослідження.

Дипломант повинен у процесі вивчення та викладу питань теми дослідження продемонструвати спроможність осмислено користуватися науковою літературою, розуміти методологію дослідження, вміти науково опрацювати матеріал, робити правильні висновки й узагальнення, вміти поєднати теоретичні положення з практикою застосування, продемонструвати володіння методами дослідження. Саме в цьому полягають елементи наукової творчості, самостійності мислення при виконанні дипломної роботи.

Науковий керівник повинен сприяти самостійній роботі студента при виконанні дипломної роботи, давати конкретні методичні поради щодо усунення недоліків у роботі. У свою чергу студент повинен критично обдумати зауваження викладача стосовно змісту роботи та її оформлення, стилю і грамотності викладу, опрацювати зауваження наукового керівника.

Дипломна робота повинна бути виконана з актуальної теми, яка має теоретичне й практичне значення, на основі глибокого вивчення наукової літератури та матеріалу, у якому є узагальнення раніше відомих положень, дискусійних питань, а також дослідження нових явищ і виявлення закономірностей; відрізнитися критичним підходом до існуючої практики вирішення проблеми, яка досліджується; містити аналіз фактичного стану, зіставлення вимог теорії та практики, аргументовані висновки, конкретні пропозиції; відповідати вимогам щодо обсягу і структури роботи; містити елементи оригінального творчого підходу до вирішення тих чи інших питань теми дослідження.

Остаточний варіант дипломної роботи, узгоджений з науковим керівником, повинен бути представлений на кафедру у визначений регламентом термін для рецензування і рекомендування до захисту. Порухення студентом календарного плану виконання дипломної роботи контролюється науковим керівником, який інформує завідувача кафедри. В разі значного порушення графіка виконання дипломної роботи кафедра може клопотати про недопущення студента до захисту.

3. СТРУКТУРА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Структура та зміст дипломної роботи, співвідношення її розділів визначаються обраною темою і конкретною потребою у розробці поставлених питань. Вона повинна мати чітку та логічну побудову і містити такі структурні елементи: вступ; основна частина, яка складається з двох або трьох розділів; висновки; список використаних джерел; додатки.

3.1. ВСТУП

Вступ розкриває сутність і стан проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. У вступі потрібно показати оцінку сучасного стану дослідження теми, зазначаючи практично розв'язані завдання і невирішені питання, що існують у цій галузі, ступінь дослідженості проблеми у педагогічній літературі, провідних вчених і фахівців, які досліджували означене питання, тенденції розв'язання поставлених завдань, актуальність теми дипломної роботи та підстави для її виконання, значущість висвітлених у дослідженні теоретичних і практичних положень, сферу застосування висновків і рекомендацій.

У вступі необхідно вмотивувати актуальність проблеми, розкрити сутність і стан наукової проблеми, визначити об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, сформулювати гіпотезу, встановити методологічну основу, вказати методи дослідження, визначити теоретичне та практичне значення дипломної роботи.

Вступ до дипломної роботи подають у рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність дослідження. Висвітлюється рівень дослідженості проблеми, ступінь її новизни, надається короткий огляд історії досліджень, виділяється та частина проблеми, яка не отримала потрібного висвітлення в науці, але має значення для дослідження проблеми в цілому. Розкриваючи актуальність дослідження тему дипломної роботи слід співвіднести із змістом та характером процесів і тенденцій, які визначають розвиток суспільства на сучасному етапі, тобто вказати на фактори та особливості наукового дослідження, які визначають її актуальність. Правильне окреслення актуальності визначає стратегію дослідження, дозволяє відокремити головне від другорядного та визначити напрямок наукового пошуку. Висвітлення

актуальності не повинно бути багатослівним, достатньо кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми.

Після обґрунтування актуальності теми, викладу суті проблеми та змалювання загального контексту, на фоні якого чіткіше простежується проблематика дослідження, слід подати огляд літератури. Такий огляд не повинен бути підготовлений у формі звичайного переліку усіх відомих джерел чи спеціальних робіт. Тобто, він не може мати характеру простого бібліографічного представлення літератури. У більшості випадків неприйнятним є також механічне переповідання змісту основних праць, які дотичні до тематики наукової роботи. Призначення ж і суть огляду літератури полягає у виробленні студентом власної оцінки основних знань та наукових фактів із конкретної проблематики.

Об'єкт дослідження. Об'єкт дослідження – це певне інтелектуальне поле, середовище, явище, макрофеномен, сфера чи сегмент буття, які породжують проблемну ситуацію і які науковець свідомо виокремлює із навколишнього світу, беручи до детальнішого аналізу у рамках свого наукового дослідження. Об'єктом дослідження є процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предмет дослідження. Предмет дослідження – це локальний та конкретний феномен (тенденція, спрямування, залежність тощо), який дослідник визначає у межах визначеного об'єкту і ґрунтовно вивчає. Тобто, предмет є явищем понятійно вужчим і локальнішим, коли його зіставити із об'єктом дослідження. Предмет визначає конкретний зміст об'єкта дослідження, його аспекти, властивості, характерні риси, функції тощо. Предметом дослідження є конкретна проблема в рамках об'єкту дослідження. Це те, що знаходиться в межах об'єкта і на що спрямована увага дипломної роботи.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему дипломної роботи.

Мета дослідження. Метою наукового дослідження є головне, універсальне наукове завдання, стратегічна ціль, вирішенню якої підпорядкована робота в цілому, усі її структурні частини, вся логіка роздумів та інтелектуальних побудов, що має пронизувати дипломну роботу від її початку до завершення. Мета дослідження може бути

тільки одна – своєрідна універсальна мегаціль, якій підпорядковані всі інші мотиваційні установки (власне завдання). Від чіткого формування мети дипломної роботи залежить визначення її основних завдань, складання плану та організація виконання наукового дослідження.

Завдання дослідження. На підставі сформульованої мети визначаються основні завдання, які необхідно розв'язати у процесі виконання дипломної роботи. Завданнями наукової роботи є локальні, чіткі, дрібні питання, на які треба дати відповідь в окремих розділах наукової роботи чи навіть частинах цих розділів. Хоч вирішення завдань є принципово важливим, щоб досягнути мету дослідження, але воно складає тільки окремі етапи в реалізації основного задуму. Виокремлення завдань дослідження та їх аналіз є закономірними етапами загального процесу наукового аналізу вибраної теми. На основі завдань дослідження будується структура дипломної роботи, тобто завдання дослідження зазвичай відповідають змісту розділів і підрозділів дипломної роботи.

Розмежовуючи мету та завдання наукової роботи, треба пам'ятати про необхідність того, щоб вони перебували у логічній взаємозалежності та пов'язаності: постановка, а тим більше вирішення локальних завдань знаходилися в інтелектуальному полі головної проблематики. Власне, виокремлення цих завдань та їх аналіз треба розглядати як певні етапи загального процесу наукового осмислення обраної до опрацювання теми. Під цим оглядом можна стверджувати, що мета наукового дослідження може бути сформульована як певна одинична, хоч і глобальна у масштабах конкретного дослідження проблема, а завдань, вирішення яких сприяло б досягненню мети наукової роботи, може бути визначено стільки, скільки цього вимагає логіка розвитку дослідницького задуму.

Гіпотеза дослідження. Гіпотеза дослідження – це науково обґрунтоване припущення, передбачення ходу дослідження та його результату. Гіпотезою дослідження є передбачення майбутніх наслідків педагогічної діяльності, яке піддається експериментальній перевірці. Методологічними вимогами до гіпотези є логічна простота, логічна несуперечливість, вірогідність, широта, концептуальність, наукова новизна, верифікація. Описуючи гіпотезу, слід врахувати, що вона не повинна містити багато припущень, неоднозначні поняття та категорії, оцінювальні ствердження, при цьому має відрізнитись

стилістичною досконалістю, логічною простотою та наступністю із знаннями, що вже є у педагогічній науці.

Методологічна основа дослідження. Методологічною основою дослідження є загальнопедагогічні принципи, якими керувався дослідник, найголовніші першоджерела, що стали теоретичним фундаментом дипломної роботи.

Методи дослідження. Стан наукового дослідження багато в чому визначає вибір методів дослідження, які дозволяють досягти поставленої мети. Вони є важливим засобом досягнення мети дослідження і вибираються з урахуванням специфіки поставлених завдань. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різноманітні методи. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а стисло та змістовно, визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме даних методів. Найчастіше використовуються такі методи, як метод вивчення теоретичних джерел, спостереження, бесіда, анкетування, інтерв'ювання, опитування, вивчення результатів навчальної діяльності школярів, аналіз документації, ситуативне моделювання, метод діагностуючих контрольних робіт, констатуючого та формуючого експериментів.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження. Визначаючи наукову новизну, слід вказати, які результати отримані вперше. Це може бути простий опис або змістовний виклад новизни теоретичних або практичних результатів наукового дослідження. Теоретична значимість роботи визначається впливом результатів на вже існуючі в науці концепції, теорії, уявлення (їх розширення, доповнення, поглиблення тощо). Теоретичне значення дослідження передбачає здійснення студентом власних висновків і узагальнень на основі критичного аналізу наукової літератури, обґрунтування нових понять, термінів, встановлення невідомих досі закономірностей навчально-виховного процесу тощо.

Практичне значення дослідження. Практична значимість роботи аргументується тим, де можуть бути застосовані результати дослідження, їх готовністю до запровадження тощо. Практичне значення наукового дослідження полягає у доцільності можливого використання і застосування одержаних результатів у педагогічній практиці.

Структура курсової роботи. У даному пункті перераховують усі

структурні елементи дослідження із обов'язковим зазначенням загального обсягу дипломної роботи та обсягу основного тексту, загальної кількості додатків, рисунків, таблиць, найменувань у списку використаних джерел. Наприклад: дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (... найменувань), ... додатків на ... сторінках. Повний обсяг дипломної роботи становить ... сторінок, основна частина – ... сторінки.

Обсяг вступу дипломної роботи повинен становити 3-4 сторінки.

3.2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Основна частина дипломної роботи містить виклад етапів проведеного автором теоретичного і практичного дослідження. Дана частина наукової роботи може складатися із такої кількості розділів та інших структурних частин (підрозділів, пунктів, підпунктів, параграфів, підпараграфів), яка є адекватною для повного та кваліфікованого висвітлення теми дослідження. Традиційною та апробованою під будь-яким кутом зору вважають таку структуру дипломної роботи, яка включає два або три розділи.

Зміст розділів основної частини повинен відповідати темі дипломної роботи та повністю її розкривати. У відповідних розділах дипломної роботи стисло, логічно й аргументовано викладається матеріал згідно з вимогами до наукового дослідження. Тут студент мусить проявити такі особисті якості, як рівень загальної ерудиції, глибину професійних знань, схильність до творчого пошуку, прагнення до раціоналізації існуючого стану справ в педагогіці, навички цілеспрямованої праці. Кожний розділ починається з нової сторінки, а підрозділ – після закінчення попереднього. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку дослідження. У тексті розділів дипломної роботи обов'язково повинні бути посилання на використані джерела.

Перший розділ дипломної роботи традиційно присвячений розгляду термінологічної бази дослідження, формулюванню та з'ясуванню основних категорій, до яких звертаються у роботі, поглибленому аналізу наукової літератури з певного питання, виробленню та представленню власних поглядів як щодо досліджуваного предмета, так і щодо всього комплексу проблем, які супроводжують дослідження. У даному розділі подається критичний огляд літературних джерел, викладаються основні теоретичні й методичні положення теми, проблемні питання, міжнародний досвід,

дискусійні та невирішені аспекти теми, визначається власне ставлення автора до них. Працюючи над розділом, студент повинен показати свій загальний науково-методичний рівень підготовки, вміння аналізувати літературу й систематизувати знання, робити узагальнення й виявляти напрями рішення проблеми.

Другий розділ має практичний характер, в якому студент на основі здобутків науки та фактичного пізнавального матеріалу з предмету дослідження опрацьовує, обґрунтовує, розробляє, проектує шляхи і способи подолання проблеми та удосконалення стану справ у відповідності до сучасної педагогічної науки. Він містить висвітлення основних характеристик експериментально-дослідної бази із урахуванням обраних методів та прийомів дослідження, що забезпечують достовірність одержаних результатів, опис аналітичного опрацювання самостійно зібраного фактичного матеріалу, або проведеного експерименту, а отже, виконаного власного дослідницького завдання, узагальнення одержаних результатів. Проведені дослідження повинні носити конкретний характер і ґрунтуватися на фактично отриманому матеріалі, який характеризує конкретні педагогічні процеси і явища, даючи можливість провести аналіз, зробити узагальнення і висновки. Результати наукового дослідження повинні бути проілюстровані таблицями, схемами, графіками з поясненнями і посиланнями на відповідні додатки.

Наприкінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів. Висновки наприкінці розділу допомагають зробити проміжний підсумок, який є важливим чи як основа для розгортання подальших міркувань у наступному розділі, чи як важливий результат, що має цінність сам по собі, оскільки означає завершення окремого етапу в реалізації цілісного дослідницького задуму. Висновки до розділів пишуться після закінчення останнього підрозділу без переходу на нову сторінку.

3.3. ВИСНОВКИ

Висновки є завершальною частиною дипломної роботи. В них послідовно викладаються найважливіші теоретичні та практичні результати, до яких прийшов студент в результаті досліджень. Висновки повинні бути чіткими, мати конкретний і адресний характер, повністю підтверджуватися результатами дослідження та

давати уявлення щодо його змісту, значення, обґрунтованості та ефективності. Висновками не може бути стислий виклад чи переповідання змісту попередніх розділів. Висновками є лаконічне підведення підсумків всього, що було зроблено і чого було досягнуто у рамках конкретного дослідження. Висновки повинні відповідати завданням роботи, сформульованими у вступі, а також відображати практичну цінність тих результатів, до яких дійшов автор. Загальні висновки роботи не повинні повторювати висновків розділів, вони підсумовують тему на новому рівні узагальнення. Від чіткості та грамотності формулювання висновків значною мірою залежить успіх репрезентації результатів дослідження та якість наукової роботи.

Обсяг висновків курсової роботи повинен становити 3-4 сторінки.

3.4. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Логічним завершенням побудови будь-якої наукової роботи є детальна бібліографія з проблеми, якій було присвячене дослідження. Список використаних джерел містить перелік праць, які було опрацьовано при написанні наукового дослідження і відображає обсяг використаних джерел та ступінь розкриття досліджуваної теми, засвідчує рівень володіння студентом навичками роботи з науковою літературою. У список необхідно включати тільки ті джерела, які безпосередньо використовувалися при написанні наукового дослідження і на них є відповідні посилання у тексті дипломної роботи. Список використаних джерел є суттєвою частиною дипломної роботи та характеризує рівень вивчення студентом поставленої проблеми.

3.5. ДОДАТКИ

Додатки вміщують матеріал, який є необхідним для повного висвітлення теми, але включення його до основної частини може порушити впорядкований й логічний виклад тексту роботи, не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення, підтверджує апробацію та впровадження результатів досліджень.Dodatki повинні містити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи. Вони становлять конспекти проведених уроків, виховних заходів, програми експериментальних досліджень, тексти практичних завдань і вправ, дидактичні матеріали, різні види унаочнення (таблиці, схеми, малюнки тощо).

4. ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота – це кваліфікаційне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується на завершальному етапі навчання у вищому навчальному закладі. Тому вона повинна відображати сукупність теоретичних та практичних знань й умінь, отриманих студентом у ході навчання і відповідати рівню охоплення й глибині тематики дослідження, мати науково-практичну глибину й повноту, щоб у майбутньому висновки й пропозиції студента можна було використати в практичній діяльності.

На основі виконаної дипломної роботи та її публічного захисту Державна екзаменаційна комісія присвоює дипломанту відповідну кваліфікацію. Тому обґрунтування висновків і конкретних пропозицій щодо предмета дипломної роботи необхідно здійснювати, використовуючи сучасні підходи й накопичений досвід досліджень з даної проблематики, а теоретичний і практичний матеріал дипломної роботи необхідно викладати чітко, переконливо й послідовно, щоб досліджені реальні проблеми в конкретній предметній галузі одержали логічне завершення у вигляді висновків і рекомендацій студента.

Дипломна робота повинна характеризуватися не лише належним рівнем змісту, відповідною структурою, але й бездоганним оформленням. При оцінюванні дипломної роботи береться до уваги не лише якість цієї наукової роботи, а й відповідність її оформлення. У разі невідповідності оформлення дипломної роботи державним стандартам і встановленим вимогам оцінка за представлене дослідження буде знижена або робота взагалі не буде допущена до захисту. Редагування тексту наукового дослідження здійснюється у відповідності з вимогами стосовно виконання та оформлення кваліфікаційних робіт.

4.1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОБСЯГУ ТА ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Дипломна робота виконується українською мовою.

Обсяг дипломної роботи повинен становити 80-90 сторінок машинописного тексту без урахування списку використаних джерел та додатків.

Рекомендований шрифт – Times New Roman 14 текстового редактора Word з міжрядковим інтервалом 1,5 на аркуші формату А4

з полями відповідно: ліве – 25 мм, праве – 15 мм, верхнє й нижнє – по 20 мм. Абзацний відступ – 1,25 мм.

Виконану роботу друкують з одного боку аркуша білого паперу. Встановлення рамки на сторінці недопустимо.

При виконанні дипломної роботи необхідно дотримувати рівномірну щільність, контрастність і чіткість зображення, лінії, букви, цифри й знаки повинні бути чіткими, однаково чорними по всьому тексту.

4.2. ТИТУЛЬНА СТОРІНКА

Дипломна робота починається з титульної сторінки. Вона є першою сторінкою дипломної роботи, яку включають до загальної нумерації сторінок, але не нумерують. На титульній сторінці вказується назва вищого навчального закладу, кафедри, тема дипломного дослідження, прізвище й ініціали автора, спеціальність, науковий ступінь, вчене звання, прізвище й ініціали наукового керівника, внизу титульної сторінки зазначається місто і рік захисту роботи (Додаток Б). За титульною сторінкою наводяться послідовно зміст, вступ, перший розділ, другий розділ, висновки, список використаних джерел, додатки. Всі структурні частини дипломної роботи починаються з нової сторінки, а кожен із підрозділів – після закінчення попереднього.

4.3. ЗМІСТ

Після титульної сторінки пишеться зміст, який допомагає зорієнтуватися в роботі, указуючи на її структурні частини та номери їх початкових сторінок. Зміст подають на початку дипломної роботи. У змісті послідовно вказують найменування та номери початкових сторінок вступу, розділів та підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків (Додаток В). Зміст дипломної роботи повинен бути логічним, послідовним та зрозумілим. Необхідно намагатися зробити так, щоб усі питання плану являли собою єдину структуровано-логічну систему, в якій кожний наступний пункт розвиває і доповнює попередні. Заголовки розділів не повинні повторювати назви дипломної роботи, а заголовки підрозділів – збігатися із заголовками розділів. Уявлення про структуру дипломної роботи формується під час вивчення першоджерел та науково-педагогічної літератури, коли уточнюється проблематика дослідження.

4.4. ЗАГОЛОВКИ

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами напівжирним шрифтом посередині сторінки. Розділи і підрозділи дипломної роботи повинні мати номер і назву, яка лаконічно виражає направленість дослідження в конкретному розділі і підрозділі. Заголовки розділів друкуються великими напівжирними літерами посередині сторінки. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацного відступу під заголовком розділу. Крапку в кінці заголовків розділів і підрозділів, висновків до підрозділів не ставлять. Кожну структурну частину дипломної роботи (вступ, розділ 1, розділ 2, висновки, список використаних джерел, додатки) треба починати з нової сторінки. Заголовки підрозділів і їх зміст пишуться через два інтервали після закінчення попереднього підрозділу, а висновки до підрозділів (висновки до розділу 1 та висновки до розділу 2) – через два інтервали після закінчення останнього підрозділу (Додаток Д).

4.5. НУМЕРАЦІЯ

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць здійснюють арабськими цифрами без знака №.

Сторінки дипломної роботи нумеруються у правому верхньому куті сторінки. Нумерації підлягають усі сторінки наукового дослідження крім титульної сторінки і «ЗМІСТУ», які включають до загальної нумерації сторінок роботи, але номер не проставляють. Номер ставиться на третій сторінці дипломної роботи (під номером «3») і продовжується до останньої сторінки дослідження.

Розділи дипломної роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладу суті змісту і позначатися арабськими цифрами, наприклад, 1, 2 і т. д. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Заголовок розділу друкують великими літерами напівжирним шрифтом посередині рядка.

Підрозділи дипломної роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «1.2.» (другий підрозділ першого розділу). У тому ж рядку наводять

заголовок підрозділу. Назви підрозділів пишуться маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацного відступу.

Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою, наприклад, 1.1.2.

Ілюстрації позначають «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.3 (третій рисунок першого розділу). Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в розділі дипломної роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

4.6. ЦИТУВАННЯ

У тексті роботи з метою аргументації власних тверджень чи для критичного аналізу певного положення того чи іншого дослідника необхідно наводити цитати. Цитата – це уривок з наукового чи іншого твору в його автентичному формулюванні, який подається з обов'язковим покликанням на його автора та джерело цитування. Цитати використовуються з метою кращого розкриття певної ідеї, підкріплення аргументації, ілюстрування поглядів інших авторів тощо. Цитати оформляються за принципом прямої мови. На початку та кінці цитати ставляться лапки. Цитати супроводжуються посиланнями в квадратних дужках на відповідні джерела із зазначенням конкретних сторінок.

Загальними вимогами до цитування є: а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання; б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора; в) при цитуванні допускається пропуск слів, речень, абзаців, але без перекручення авторського тексту, що позначається трьома

крапками (вони ставляться у будь-якому місці цитати – на початку, всередині, наприкінці); г) кожна цитата обов’язково супроводжується посиланням на джерело; д) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело. Якщо у тексті роботи зазначається автор праці звідки взято цитату, то ініціали пишуться перед прізвищем дослідника (наприклад, А.Макаренко стверджував, що “...”).

4.7. ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

Особливу увагу при виконанні дипломної роботи слід приділяти використанню наукових праць інших авторів, яке можливе лише за умови дотримання авторських прав, за допомогою належним чином оформлених посилань. При написанні дипломної роботи студент повинен давати посилання на літературні джерела, окремі результати з яких наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми і питання, вивченню яких присвячена дипломна робота.

Посилання на літературні джерела в тексті наводяться в квадратних дужках []. Крапка ставиться після квадратних дужок. Це може бути посилання на джерело в цілому, наприклад, [6] або на джерело із зазначенням конкретної сторінки, наприклад, [7, с.35]. Якщо джерел, на які посилається студент, декілька, то їх записують у квадратних дужках через крапку з комою, наприклад, [3; 7; 12] або [4, с.12; 9, с.23; 14, с.65]. Посилання дається не тільки після тексту в лапках (цитати), а й у тому разі, коли переказуються думки іншого дослідника. При непрямому цитуванні необхідно бути гранично точним у поданні думок автора, коректним щодо оцінювання результатів його роботи. Повне копіювання не тільки цілих блоків тексту, а й окремих фраз і речень з публікацій без посилання на джерело не дозволяється. При посиланні номер джерела повинен відповідати його бібліографічному опису в списку використаних джерел.

4.8. ІЛЮСТРАЦІЇ

Ілюстрації (графіки, діаграми, схеми) у дипломній роботі необхідно розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадані. Ілюстрації позначають «Рис.» і нумерують послідовно в межах

розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією (Додаток Е). На всі ілюстрації мають бути посилання у дипломній роботі. При посиланні на ілюстрації дипломної роботи вказують порядковий номер ілюстрації, наприклад, «як показано на «рис. 1.3». У повторних посиланнях у тексті на ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. рис. 1.3». Якщо ілюстрації створені не автором дипломної роботи, необхідно при поданні їх у роботі дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права. У даному випадку повинно бути посилання на джерело із зазначенням сторінки або сторінок (наприклад, *Джерело: [8, с.121]*).

4.9. ТАБЛИЦІ

Таблиці необхідно подавати у дипломній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані. Таблиці нумерують послідовно в межах розділу, за винятком таблиць, поданих у додатках. В правому верхньому куті над таблицею розміщують напис «Таблиця» із зазначеннями номера, а назву таблиці друкують з нового рядка напівжирним шрифтом посередині сторінки (Додаток Ж). Назва таблиці повинна бути стислою і відображати зміст таблиці. При перенесенні частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, а над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл.1.2». На всі таблиці дослідження повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл.1.2». У повторних посиланнях на таблиці треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.2». Під кожною таблицею (якщо таблиця запозичена із певного джерела) повинно бути посилання на джерело із зазначенням сторінки або сторінок (наприклад, *Джерело: [3, с.22]*).

4.10. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список використаних джерел містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Кожний бібліографічний опис треба починати з нового рядка. Список використаних джерел нумерують і розміщують в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Авторів з однаковими прізвищами подають в алфавітному порядку їхніх

ініціалів; праці одного автора – за алфавітом перших літер назв його праць; праці одного автора з однаковою назвою – за хронологією (Додаток З). Список використаних джерел повинен містити не менше 80 позицій з обов'язковими посиланнями на них у тексті курсової роботи.

Основна вимога до списку використаних джерел – єдине оформлення і дотримання вимог до оформлення бібліографічного опису видань. Зокрема, у випадку використання книг вказуються прізвище автора та його ініціали, повна назва праці, видавництво, місто і рік видання, обсяг праці; при використанні статей з періодичної преси зазначаються прізвище та ініціали автора, назву статті, назву та рік видання, номер журналу і сторінки, на яких розміщена публікація (якщо публікація в газеті, то назву газети, рік і дату її виходу) тощо (Додаток И).

4.11. ДОДАТКИ

Додатки оформляють після списку використаних джерел як продовження дипломної роботи на наступних її сторінках. Їх розміщують у порядку появи посилань у тексті дослідження. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Посередині рядка з першої великої букви напівжирним шрифтом друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток, наприклад, Додаток А, Додаток Б. Після букви крапка не ставиться. Додатки позначаються послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Кожен додаток має мати заголовок, надрукований під словом «Додаток» малими літерами з першої великої напівжирним шрифтом симетрично відносно тексту сторінки. Після назви додатка крапка не ставиться.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру), крапку і цифру, наприклад, Додаток А.2 (другий розділ додатка А). Додатки, які поділені на розділи (додаток А.1, додаток А.2, додаток А.3) не починаються з нової сторінки, а друкуються через два інтервали після попереднього. З нової сторінки починаються Додаток А, Додаток Б, Додаток В і т.д. Під кожним додатком (якщо додаток запозичений із певного літературного джерела) повинно бути посилання на використане джерело із зазначенням сторінки або сторінок (наприклад, *Джерело*: [4, с.16]).

5. ЗАХИСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Захист дипломної роботи є формою перевірки рівня підготовленості випускника до роботи за фахом відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики. Тому студент повинен ґрунтовно підготуватись до захисту дипломної роботи, що передбачає усунення помилок і недоліків відповідно до рекомендацій наукового керівника, поглиблення розуміння тих чи інших аспектів теми роботи, продумування логіки свого виступу і доказів основних висновків, усвідомлення написаного в роботі, готовність у разі необхідності пояснити наведені положення.

На захист дипломної роботи студенти, які виконали всі вимоги навчального плану, подають наступні документи: завдання на дипломну роботу, дипломна робота, подання Голові ДЕК щодо захисту дипломної роботи, довідка про успішність, висновок керівника дипломної роботи, висновок кафедри про дипломну роботу, рецензія на дипломну роботу (Додаток К).

Завершене наукове дослідження подається керівникові у встановлений календарним планом термін для написання висновку про дипломну роботу. У висновку керівника дипломної роботи відзначається актуальність теми, відповідність роботи меті і завданням, вказується практичне значення роботи, ступінь самостійності студента при виконанні дипломної роботи, теоретичний і практичний рівень підготовки випускника, характеризуються його позитивні якості, схильність до наукових досліджень, вміння студента працювати з джерелами інформації, здатність ясно і чітко викладати матеріал, узагальнювати і робити аргументовані висновки, дотримання правил і якості оформлення матеріалів, відповідність кваліфікаційної роботи вимогам до досліджень даного типу, участь студента у наукових студентських конференціях, пропозиція щодо рекомендації дипломної роботи до захисту.

Після написання висновку наукового керівника дипломна робота направляється для розгляду на засідання кафедри, на якому вирішується питання про допуск наукового дослідження до захисту. У разі допущення випускної роботи до захисту завідувач кафедрою робить про це відповідний запис у бланку висновку кафедри про дипломну роботу.

Допущена рішенням кафедри до захисту дипломна робота

подається на рецензування. В рецензії дається всебічна характеристика дипломної роботи та рівня її оформлення з обов'язковими конкретними зауваженнями. У рецензії на дипломну роботу мають бути відображені такі питання: актуальність обраної теми і доцільність її розробки; відповідність змісту роботи меті і завданням; наукова новизна, теоретичне і практичне значення дослідження; стисла характеристика дипломної роботи за розділами; позитивні сторони наукового дослідження; достовірність даних, на яких ґрунтується дипломна робота; володіння сучасними методами наукового дослідження, їх використання у роботі; практична значущість висновку та пропозицій, які зроблені в дипломній роботі; недоліки, які, на погляд рецензента, має наукове дослідження, а також ступінь їх впливу на роботу в цілому; підготовленість дипломанта до самостійної роботи, володіння ним навичками системного, послідовного викладу матеріалу і формулювання логічних висновків та узагальнень; загальні враження від дипломної роботи (повнота і якість розробки теми, оформлення, стиль і грамотність викладу матеріалу тощо). Рецензент робить висновок про відповідність якості виконаної дипломної роботи до вимог, що ставляться до робіт даного типу, можливість допущення її до захисту і присвоєння випускнику певної кваліфікації, виставляє оцінку за якість виконання і рівень оформлення наукового дослідження. У рецензії зазначається місце роботи та посада рецензента, вчене звання, науковий ступінь, прізвище, ім'я та по батькові. Доповнення та зміни вносити у дипломну роботу після рецензування не дозволяється.

Захист дипломної роботи відбувається на відкритому засіданні Державної екзаменаційної комісії. Під час захисту дипломник повинен виявити уміння чітко викласти мету і зміст дипломної роботи, довести обґрунтованість прийнятих рішень і ефективність отриманих результатів.

Захист дипломної роботи випускником проходить в усній формі. Він складається з доповіді і відповідей на запитання членів Державної екзаменаційної комісії, у ході яких студент має продемонструвати глибоке розуміння питань теми наукового дослідження, досконале володіння матеріалом, термінологією та понятійним апаратом дипломної роботи.

У процесі захисту дипломант презентує свою роботу, стисло розкриваючи зміст і результати проведеного дослідження. У доповіді

про результати дослідження теми не потрібно переказувати зміст всієї роботи. Студент у стислій формі повинен представити обґрунтування вибору теми та її актуальність, теоретичне і практичне значення роботи, структуру роботи, результати дослідження. Потрібно зазначити, чому вибрано цю тему дослідження, які завдання ставилися в дипломній роботі, як вони вирішувалися і який висновок отримано, тобто розкрити зміст вступу і висновків дипломної роботи. Побудована за запропонованою структурою доповідь дає змогу чітко сформулювати основні тези і цим самим скласти у членів Державної екзаменаційної комісії конкретне уявлення про роботу. Від того, як подана дипломна робота на захисті студентом, багато у чому залежить оцінка за виконану дипломну роботу. Тому доцільно ретельно продумати виступ, викласти його для себе в письмовій формі. На цьому етапі дипломант повинен скористатися допомогою наукового керівника, звернутись до нього за консультацією.

Після доповіді студент відповідає на запитання, які виникають під час захисту у членів Державної екзаменаційної комісії. Питання членів комісії пов'язані з темою дипломної роботи і мають на меті перевірити рівень засвоєння теми дослідження. Тому випускник повинен дати вичерпні і ґрунтовні відповіді на всі запитання і зауваження до дипломної роботи.

Державна екзаменаційна комісія після доповіді студента і його відповідей на запитання і зауваження оцінює захист дипломної роботи, враховуючи при цьому глибину знань студента із теми наукового дослідження, рівень теоретичної та практичної підготовки, здатність розкривати зміст розглянутих у дипломній роботі положень, якість оформлення роботи, проявлену ініціативність і самостійність при виконанні дослідження, якість доповіді, змістовність, правильність і повноту відповідей на запитання, що були задані в процесі захисту, змістовність та якість демонстраційного матеріалу, рівень загальної ерудиції студента і оцінку дипломної роботи рецензентом.

Дипломна робота до захисту не допускається, якщо вона подана науковому керівникові на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням термінів, установлених календарним планом, зміст роботи не розкриває її теми, структура та оформлення дипломної роботи не відповідають встановленим вимогам, немає висновків керівника і кафедри про наукове дослідження, а також рецензії на дипломну роботу.

6. ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Якість виконання дипломної роботи і її захист оцінюється Державною екзаменаційною комісією, рішення якої є остаточним і оскарженню не підлягає. Оцінки оголошуються в день захисту після оформлення протоколів засідання комісії, що складаються за встановленою формою і підписуються головою та членами ДЕК. Оцінку за дипломну роботу заносять до екзаменаційної відомості і залікової книжки випускника. Студентам, які успішно захистили дипломні роботи, рішенням Державної екзаменаційної комісії присвоюється кваліфікація відповідно до отриманої спеціальності та видається диплом встановленого зразка.

За результатами захисту дипломної роботи виставляються оцінки “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”.

“Відмінно” студент одержує при відповідності змісту роботи темі дослідження, наявності правильного оформлення наукового апарату дослідження, самостійно проведеному й обґрунтованому аналізу обраної проблеми, глибокому аналізу наукової літератури та самостійності авторських висновків, які розкривають результати розв’язання поставлених завдань, успішному виконанні дослідницьких завдань, дотриманні усіх вимог щодо оформлення робіт такого типу. Доповідь дипломанта на захисті цілісно відображає зміст роботи, відповіді на запитання правильні, логічні та аргументовані. Висновок наукового керівника і рецензія на дипломну роботу позитивні.

“Добре” виставляється студенту у випадку, коли тема роботи розкрита, але поверхово проаналізовані літературні джерела, елементи новизни та практичного значення не мають чіткого вираження, недостатньо використані інформаційні матеріали, відсутній необхідний рівень творчого підходу до розкриття теми наукового дослідження, робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, проте містить окремі несистематичні огріхи. Доповідь студента на захисті логічна, але відображає не всі змістові акценти роботи, відповіді на запитання членів ДЕК в основному правильні. Висновок наукового керівника і рецензія на дипломну роботу мають окремі зауваження.

“Задовільно” студент отримує, якщо тема роботи в основному розкрита, але є численні недоліки змістового характеру, виклад матеріалу має реферативний характер, не містить аналізу підходів до

висвітлення проблем, заявлених у темі кваліфікаційної роботи, спостерігається надлишок елементів описовості, висновки сформульовані з надмірною узагальненістю, добір інформаційно-ілюстративних матеріалів не завжди вмотивований, подані в роботі авторські емпіричні наукові положення і пропозиції щодо їх практичного використання обґрунтовані непереконливо, є зауваження щодо оформлення роботи. Доповідь студента на захисті не зовсім відображає зміст і висновки наукового дослідження, не всі відповіді на запитання членів ДЕК правильні або повні. Рецензія та висновок наукового керівника про дипломну роботу містять суттєві зауваження.

“Незадовільно” ставиться студенту зміст роботи якого не відповідає темі, немає огляду сучасних літературних джерел з обраної теми, у роботі переважають описовість і реферативність, відсутня системність викладу матеріалу, висновки не видаються достовірними, має місце невідповідність роботи вимогам щодо обсягу, викладу змісту та оформлення наукового дослідження. Доповідь студента на захисті не відображає зміст і висновки наукового дослідження, відповіді на запитання членів ДЕК неточні, неповні або неправильні. Рецензія та висновки наукового керівника про дипломну роботу містять принципові зауваження.

Оцінювання дипломної роботи здійснюється за такими критеріями: обґрунтованість практичної і теоретичної актуальності теми, мети та завдань дослідження; системність і повнота розкриття розділів і підрозділів роботи, грамотний стиль написання, дотримання вимог щодо її оформлення; повнота охоплення літературних джерел та наявність їх критичного огляду; обґрунтованість методології та методів наукового дослідження; розкриття практичного значення дипломної роботи; аналіз та інтерпретація отриманих результатів дослідження; чіткість та аргументованість висновків; логічність, послідовність, лаконічність викладу матеріалу дослідження; відповідність змісту роботи поставленим завданням; творчий підхід до написання дипломної роботи; ступінь самостійності проведення дослідження; загальний рівень теоретичної та практичної підготовки випускника; змістовність та логічність доповіді студента під час захисту про основні результати наукового дослідження; здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки та погляди; правильність і чіткість відповідей на запитання з теми дипломної роботи.

ДОДАТКИ

Додаток А

Завдання на дипломну роботу та календарний план її виконання

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Інститут, факультет _____

Кафедра _____

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____

Напрямок підготовки (Спеціальність) _____

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(прізвище, ініціали)

“ _____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом університету від “ _____ ” _____ 20__ р. № _____.

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5. Перелік графічного матеріалу _____

Додаток Б

Зразок оформлення титульної сторінки дипломної роботи

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

(назва інституту, факультету)

(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломної роботи _____

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему _____

Виконав: студент ___ курсу, групи _____
напряму підготовки (спеціальності)

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

(прізвище та ініціали студента)

Керівник _____

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ - 20__ р.

Додаток В
Зразок оформлення змісту дипломної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Заголовок розділу	
1.1. Заголовок підрозділу.....	
1.2. Заголовок підрозділу.....	
1.3. Заголовок підрозділу.....	
1.4. Заголовок підрозділу.....	
Висновки до розділу 1.....	
РОЗДІЛ 2. Заголовок розділу	
2.1. Заголовок підрозділу.....	
2.2. Заголовок підрозділу.....	
2.3. Заголовок підрозділу.....	
2.4. Заголовок підрозділу.....	
Висновки до розділу 2.....	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

Додаток Д
Зразок оформлення розділів і підрозділів дипломної роботи

РОЗДІЛ 1
ЗАГОЛОВОК РОЗДІЛУ

1.1. Заголовок підрозділу _____

Текст підрозділу 1.1. _____

1.2. Заголовок підрозділу _____

Текст підрозділу 1.2. _____

1.3. Заголовок підрозділу _____

Текст підрозділу 1.3. _____

1.4. Заголовок підрозділу _____

Текст підрозділу 1.4. _____

Висновки до розділу 1

Додаток Е

Зразок оформлення ілюстрації

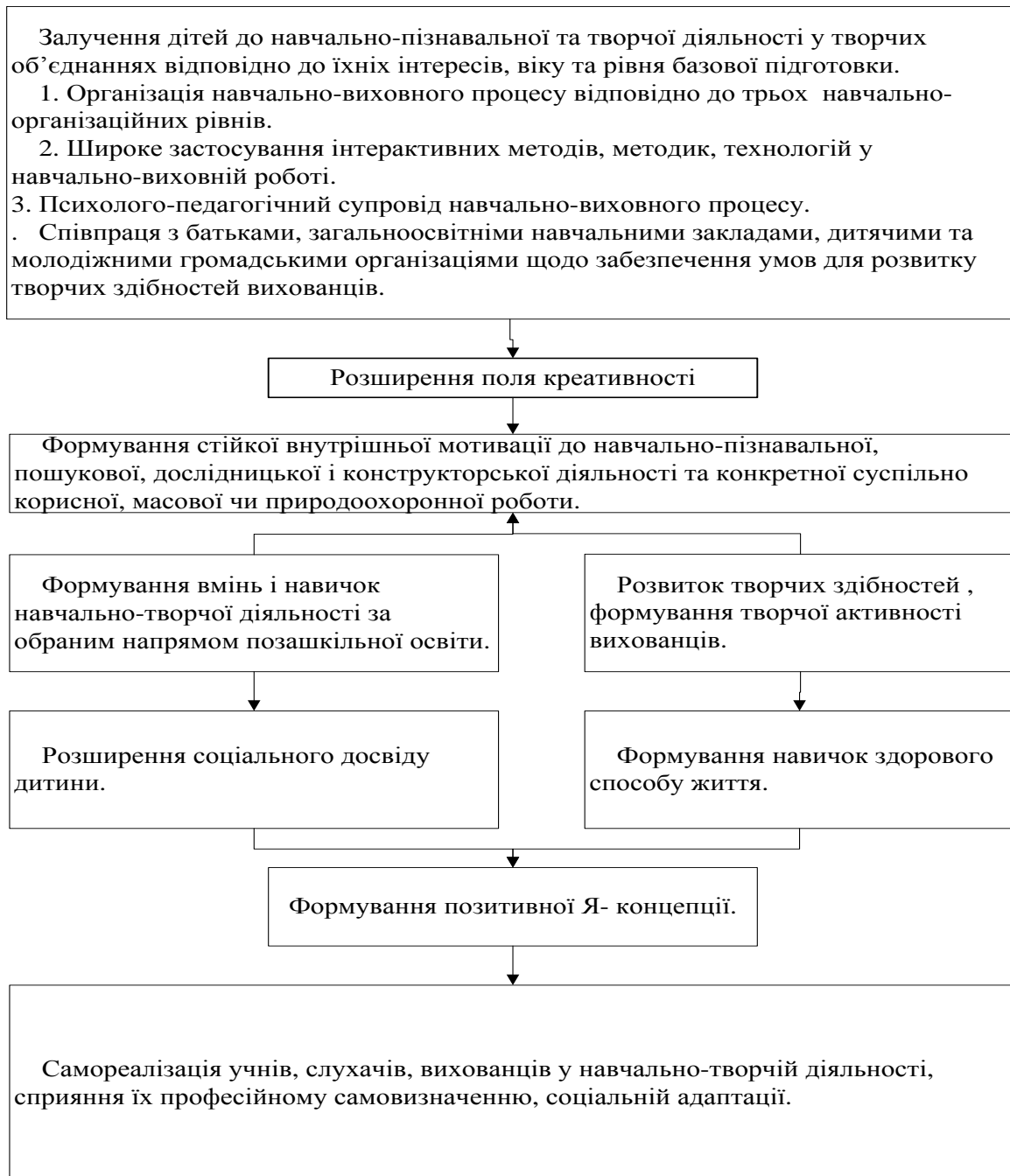

Рис. 1.3. Структура процесу формування і розвитку творчих здібностей учнів у позашкільному навчальному закладі

Додаток Ж

Зразок оформлення таблиці

Таблиця 2.1

Оцінювання навчальних досягнень учнів

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень може розрізнити об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи
	2	Учень фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку
	3	Учень відтворює менше половини навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
II. Середній	4	Учень знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснення вчителя, повторити за зразком певну операцію, дію
	5	Учень розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Учень виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою вчителя здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач
III. Достатній	7	Учень правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії
	8	Знання учня є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями
	9	Учень вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації
IV. Високий	10	Учень володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї
	11	Учень володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Визначає програму особистої пізнавальної діяльності; самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них
	12	Учень має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї. Розвиває свої обдарування і нахили

Додаток 3

Зразок оформлення списку використаних джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Висоцька О. Екологічна культура особистості на основі формування індивідуальної свідомості / О. Висоцька // Відкритий урок. – 2003. – № 13. – С. 73-76.
2. Вознюк О. В. Концепція цілісності як основа філософського синтезу знань / О. В. Вознюк. – Житомир : Рута-Волинь, 2005. – 388с.
3. Волкова А.С. Екологічне виховання школярів / А. С. Волкова. – К. : Знання, 1985. – 48 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994. – 62 с.
6. Закон України “Про загальну середню освіту” // Освіта України. – 1999. – № 25. – С. 5.
7. Ионова Е. Вальдорфская педагогика : генетико-методологические аспекты / Е. Ионова. – Харьков : Бизнес-Информ., 1997. – 300 с.
8. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 18-25.
9. Кремінь В. Педагогічна освіта в сучасному суспільстві / В. Кремінь // Освіта України. – 2007. – № 36. – С. 2.
10. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2002. – 23 квітня. – С. 4-6.
11. Прохоренко О.В. Позакласна робота з екологічного виховання учнів / О. В. Прохоренко // Шкільний світ. – 2001. – № 2. – С. 4-5.
12. Савченко О. Якість і варіативність шкільних підручників як умова запровадження державних стандартів початкової освіти / О. Савченко // Початкова школа. – 2001. – № 8. – С. 10-12.
13. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко. – Львів : Афіша, 2001. – 663 с.
14. Ступарик Б. М. Національна школа : витоки, становлення / Б. М. Ступарик. – К. : ІЗМН, 1998. – 336 с.
15. Червонецький В. В. Екологічна освіта учнів у школах країн Східної та Центральної Європи / В. В. Червонецький. – Донецьк : Юго-Восток, 1997. – 284 с.
16. Ягупов В. В. Педагогіка : навчальний посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2003. – 560 с.

Додаток И
Приклади оформлення бібліографічного опису
у списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Волкова А. С. Екологічне виховання школярів / А. С. Волкова. – К. : Знання, 1985. – 48 с. 2. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко. – Львів : Афіша, 2001. – 663 с. 3. Ступарик Б. М. Національна школа : витоки, становлення / Б. М. Ступарик. – К. : ІЗМН, 1998. – 336 с. 4. Червонецький В. В. Екологічна освіта учнів у школах країн Східної та Центральної Європи / В. В. Червонецький. – Донецьк : Юго-Восток, 1997. – 284 с. 5. Ягупов В. В. Педагогіка : навчальний посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2003. – 560 с.
Два автори	1. Галузинський В. М. Педагогіка : теорія та історія : навчальний посібник / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. – К. : Вища школа, 1995. – 237 с. 2. Галузяк В. М. Моральне виховання у педагогіці США : теорія і практика : монографія / В. М. Галузяк, Л. І. Довгань. – Вінниця : ВДПУ, 2009. - 231 с. 3. Кіт Г. Г. Українська народна педагогіка : курс лекцій / Г. Г. Кіт, Г. С. Тарасенко. – Вінниця : Едельвейс і К, 2008. – 301 с. 4. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв. – К. : Видавничий дім “Професіонал”, 2008. – 240 с. 5. Колесніченко Л. А. Основи психології та педагогіки : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л. А. Колесніченко, Л. Л. Борисенко. – К. : КНЕУ, 2002. – 157 с.
Три автори	1. Вишневський О. Теоретичні основи педагогіки : курс лекцій / О. Вишневський, О. Кобрій, М. Чепіль. – Дрогобич : Відродження, 2001. – 268 с. 2. Галузяк В. М. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / В. М. Галузяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – Вінниця : Книга-Вега, 2003. – 416 с. 3. Дробноход М. І. Концептуальні основи формування екологічного мислення та здібностей людини будувати гармонійні відносини з природою / М. І. Дробноход, Ф. В. Вольвач,

	<p>С. Г. Іващенко. – К. : МАУП, 2000. – 75 с.</p> <p>4. Любар О. О. Історія української школи і педагогіки : навчальний посібник / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко. – К. : Т-во “Знання” КОО, 2003. – 456 с.</p>
Чотири автори	<p>1. Освіта Закарпаття : монографія / В. В. Химинець, П. П. Стрічик, Б. М. Качур, М. І. Талапканич. – Ужгород : Карпати, 2009. – 464 с.</p> <p>2. Педагогіка в запитаннях і відповідях : навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. А. Пермьков, Н. І. Зеленкова, Г. Ю. Лавришина. – К. : Знання, 2006. – 252 с.</p>
Без автора	<p>1. Енциклопедія освіти / за ред. В. Кременя. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.</p> <p>2. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упор. О. О. Любар. – К. : Знання, 2003. – 342 с.</p> <p>3. Книга вчителя початкової школи. Довідково-методичне видання / упор. Г. Ф. Древаль, А. М. Заїка. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 182 с.</p> <p>4. Науково-дослідна робота в закладах освіти : методичний посібник / укл. Ю. О. Турапов, В. І. Урусський. – Тернопіль : АСТОН, 2001. – 140 с.</p> <p>5. Практикум з педагогіки : навчальний посібник / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 464 с.</p>
Матеріали конференцій, з'їздів	<p>1. Довгань М. Творча діяльність учнів у спадщині Василя Сухомлинського / М. Довгань // Василь Сухомлинський – видатний педагог, гуманіст ХХ століття : матеріали педагогічних читань 19-20 вересня 2008 року. – Чернівці : Технодрук, 2008. – С. 76-79.</p> <p>2. Дудник Н. З. Використання інноваційних технологій в освіті України / Н. З. Дудник // Сравнительная педагогика в условиях международного сотрудничества и европейской интеграции : сборник материалов IV междунар. науч. конф., Брест, 12-13 ноября 2009 г. : в 2 ч. / Под общ. ред. А.Н.Сендер. – Брест : БрГУ, 2009. – Ч. 1. – С. 168-173.</p> <p>3. Хатунцева С. М. Проблема індивідуалізації підготовки студентів у вищих навчальних закладах / С. М. Хатунцева // Наукові дослідження – теорія та експеримент' 2012 : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 28-30 травня 2012 р. – Полтава : Вид-во “ІнтерГрафіка”, 2012. – Т. 8. – С. 90-93.</p> <p>4. Шульга Г. Напрями поліпшення професійної підготовки вчителя початкових класів / Г. Шульга // Актуальні проблеми формування творчої особистості вчителя початкових класів : матеріали третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції (15-17 листопада 2005 р.). – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2005. – С. 51-53.</p>

Словники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Географія : словник-довідник / авт.-уклад. В. Л. Ципін. – Х. : Халімон, 2006. – 175 с. 2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с. 3. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основних термінів і понять з організації навчального процесу у вищих навчальних закладах / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. — К. : Європ. ун-т, 2007. — 57 с. 4. Європейський Союз : словник-довідник / ред.-упоряд. М. Марченко. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994. – 62 с. 2. Закон України “Про загальну середню освіту” // Освіта України. – 1999. – № 25. – С. 5. 3. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 18-25. 4. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2002. – 23 квітня. – С. 4-6. 5. Освіта в Україні : зб. законодав. і норматив. актів / упоряд. Ю. В. Паливода. – К. : Видавець Паливода А. В., 2009. – 312 с.
Частина книги, періодичного, продовжаного видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Балашова С. Спостереження за природою як засіб екологічного виховання молодших школярів / С. Балашова // Початкова школа. – 2005. – № 3. – С. 19-21. 2. Кремінь В. Педагогічна освіта в сучасному суспільстві / В. Кремінь // Освіта України. – 2007. – № 36. – С. 2. 3. Прохоренко О.В. Позакласна робота з екологічного виховання учнів / О. В. Прохоренко // Шкільний світ. – 2001. – № 2. – С. 4-5. 4. Савченко О. Якість і варіативність шкільних підручників як умова запровадження державних стандартів початкової освіти / О. Савченко // Початкова школа. – 2001. – № 8. – С. 10-12. 5. Шаган С. Екологічне виховання учнів засобами книги / С. Шаган, Г. Столярчук // Вертикаль. – 1999. – № 1. – С. 20-22.
Електронні ресурси	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник. – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу: http://www.nbuv.aov.ua/articles/2003/03klinko.htm. 2. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/images/laws/1717.doc.

Додаток К

Подання Голові Державної екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи із довідкою про успішність та висновками керівника і кафедри про дипломну роботу

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

ПОДАННЯ ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Направляється студент _____ до захисту дипломної роботи за
(прізвище та ініціали)
напрямом підготовки _____
(шифр і назва напряму підготовки)
спеціальністю _____
(шифр і назва спеціальності)
на тему: _____
(назва теми)

Дипломна робота і рецензія додаються.

Директор інституту, декан факультету _____
(підпис)

Довідка про успішність

_____ за період навчання в інституті, на факультеті
(прізвище та ініціали студента)
_____ з 20__ року до 20__ року повністю виконав навчальний
план за напрямом підготовки, спеціальністю з таким розподілом оцінок за:
національною шкалою: відмінно ____%, добре ____%, задовільно ____%;
шкалою ЄКТС: А ____%; В ____%; С ____%; D ____%; E ____%.

Секретар інституту, факультету _____

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Мета і завдання дипломної роботи	5
2. Етапи виконання дипломної роботи	7
2.1. Вибір теми дипломної роботи.....	8
2.2. Вивчення і опрацювання літератури.....	9
2.3. Складання плану дипломної роботи.....	10
2.4. Написання тексту дипломної роботи.....	11
3. Структура дипломної роботи	14
3.1. Вступ.....	14
3.2. Основна частина дослідження.....	18
3.3. Висновки.....	19
3.4. Список використаних джерел.....	20
3.5. Додатки.....	20
4. Оформлення дипломної роботи	21
4.1. Загальні вимоги до обсягу та оформлення дипломної роботи.....	21
4.2. Титульна сторінка.....	22
4.3. Зміст.....	22
4.4. Заголовки.....	23
4.5. Нумерація.....	23
4.6. Цитування.....	24
4.7. Посилання на використані джерела.....	25
4.8. Ілюстрації.....	25
4.9. Таблиці.....	26
4.10. Список використаних джерел.....	26
4.11. Додатки.....	27
5. Захист дипломної роботи	28
6. Оцінювання дипломної роботи	31
Додатки	33
Додаток А. Завдання на дипломну роботу та календарний план її виконання.....	33
Додаток Б. Зразок оформлення титульної сторінки дипломної роботи.....	35
Додаток В. Зразок оформлення змісту дипломної роботи.....	36
Додаток Д. Зразок оформлення розділів і підрозділів дипломної роботи.....	37
Додаток Е. Зразок оформлення ілюстрації.....	38
Додаток Ж. Зразок оформлення таблиці.....	39

Додаток З. Зразок оформлення списку використаних джерел.....	40
Додаток И. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел.....	41
Додаток К. Подання Голові Державної екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи із довідкою про успішність та висновками керівника і кафедри про дипломну роботу.....	44